

IZGLĪTOJOŠĀ NODARBĪBA NR.3 –DIGITĀLĀ DROŠĪBA

Metodoloģija

levads

Sociālie tīkli un viedtālrunis ļauj dalīties, jebkurā laikā un vietā, par mūsu dzīves ritmu un reprezentēt sevi. Tas ir viens no iemesliem plašai to izmantošanai: abi šie saziņas līdzekļi piedāvā iespēju sazināties ar lielu auditoriju, apmainīties ar informāciju un atziņām, kā arī nodrošina iespēju pastāvīgi sazināties ar draugiem. Cena, ko maksājam par būšanu par daļu no sabiedrības ir personas datu pārsūtīšana, piemēram, daudzi no populārākajiem sociālajiem medijiem balstās uz ģeogrāfiskās atrašanās vietas noteikšanu un mijiedarbojas ar citiem sociāliem medijiem, kuriem nepieciešama piekļuve lietotāju datiem, kas parasti tiek piešķirti (nezinot, tieši to, kādiem nolūkiem). Tas rada risku: publiski izpaust savus personas datus vai pārvietošanos, norādot atrašanos. Arī šajā jomā lielāka izpratne par riskiem un rīkiem, kas padara aizsargātus mūsu privātos datus var palīdzēt jauniešiem justies drošāk. Dalībnieki var pieņemt saprātīgus lēmumus, nezaudējot jautrību.

Galvenais uzdevums

- Palielināt zināšanas par privātuma politiku
- Atpazīt potenciāli riskantu informāciju
- Atpazīt par sociālo mediju sniegtās iespējas
- Noteiktu instrumentus un labos piemērus, lai aizsargātu mūsu datus

Kopsavilkums

Paraksts	Potenciālo risku un noderīgu elementu identificēšana sākot no diviem viltus profiliem. Iepazīšanās ar WhatsApp privātuma politiku Instrumentu un labo piemēru desmit likumu definīcija
Atslēgvārdi	Tiesības, pienākumi, privātums, atkarība, riski, iespējas.
Mērķa grupa	12-17 gadi
Aktivitātes laiks	1 stunda
Veids	Prāta vētra, meklēšana, komandas darbs
Nepieciešamais aprīkojums, materiāli	Telpa ar projektoru un skaļruņiem, viedtālrunis.

Piedāvātā aktivitāte

Šīs aktivitātes mērķis ir veicināt pārdomas par informāciju ar ko ir lietderīgi dalīties sociālajos tīklos, jo var piedāvāt iespējas vai dot labumu, un kura pakļauj riskam, izmantojot (pat netiešus) personas datus. Veicot WhatsApp privātuma aizsardzības politikas izpēti, aktivitāte palīdz identificēt aizsardzības instrumentus un iespējamās darbības, lai apzināti izvēlētos koplietošanas līmeni.

LASĪTĀJA aktivitāte: "Atbildīgs ziņojums"

Uzsākot aktivitāti skolotājs/apmācītājs piedāvā klasei/grupai noskatīties Beļģijā veidotu video "Amazing mind reader reveals his 'gift'" (<https://www.youtube.com/watch?v=F7pYHN9iC9I>)

Šis video palīdz skolotājam/apmācītājam uzsākt prāta vētru starp dalībniekiem par viņu domām, par drošību internetā. Diskusija var balstīties uz sekojošiem jautājumiem:

- Vai tu domā, ka tā var būt reāla situācija?
- Vai tu kādreiz esi atteicies ievietot kādu informāciju ziņojumā?
- Vai ir kāda uzvedība, ko tu atpazīsti kā riskantu sociālos medijos?

LIETOTĀJA aktivitāte „Profils”

Pirms aktivitātes uzsākšanas skolotāja/apmācītājs sadala dalībniekus divās grupās.

Tad tiek izdalītas katrai grupai darba lapas „Profils”, kurā ir parādīti divu personu profili ar informāciju, ko parasti ievieto sociālos medijos.

Skolotājs/apmācītājs lūdz dalībniekiem uzrakstīt atbildes uz sekojošiem jautājumiem:

- Kāda profilos sniegtā informācija var pakļaut personu riskam? Kāpēc?
- Kāda profilos sniegtā informācija nodrošina iespēju? Kāpēc?

Vēlāk grupas dalās ar savu redzējumu un skolotājs/apmācītājs var salīdzināt ieteikumus, kas iekļauti darbalapās "Profili".

Skolotājs/apmācītājs jautā dalībniekiem, kuriem ir sociālo mediju profils, lai apskata savu lapu un uzdot sev šos pašus jautājumus, ņemot vērā potenciālos riskus un iespēju faktorus.

Aktivitātes beigās dalībnieki dalās ar savu viedokli:

- Kuram ir vairāk riska faktoru?
- Kuram ir vairāk elementi, kas piedāvā iespējas?

KRITIĶA aktivitāte: “Interneta likumi”

Izmantojot grupas iepriekšējā darbības, skolotājs/apmācītājs lūdz izmantot viedtālruņus, lai meklētu WhatsApp vai Instagram privātuma politiku. Tad grupām ir jāatrod atbildes uz visiem vai dažiem no šiem jautājumiem:

1.līmenis:

- Kāds ir minimālais vecums, lai izveidotu savu kontu?
- Kāds ir sociālo mediju mērķis/uzdevums?
- Vai jūs varat izvēlēties, kurš var redzēt jūsu publicēto saturu?
- Kādi privātuma iestatījumi ir atļauti?

2.līmenis:

- Kādu personīgo informāciju mēs sniedzam reģistrācijas brīdī?
- Kā mūsu informācija tiek izmantota?
- Kas ir sociālo mediju īpašnieks?

Aktivitātes beigās skolotāja/apmācītājs aicina grupas dalīties ar atrastajām atbildēm un salīdzina tās, ja nepieciešams aprakstā „Interneta likumi – Instagram” un „Interneta likumi – Whatsapp” ir sniegtas atbildes uz šiem jautājumiem.

Darba lapa

“Interneta likumi – Instagram”

Šī darba lapa ir sagatavota kā atbalsta instruments, lai identificētu Instagram likumu punktus un atbildētu uz jautājumiem. Lūdzu atceraties, ka šie noteikumi mainās diezgan bieži. Šis teksts attiecas uz Instagram “Pakalpojumu sniegšanas noteikumiem” un “Privātuma politiku”, kas ir spēkā 2017. gada janvārī. Jūs varat atrast atbildes uz dažiem jautājumiem un uzlabojumus, apmeklējot Instagram Atbalsta centra vietni <https://help.instagram.com>.

JAUTĀJUMI	INSTAGRAM NORĀDĪJUMI
No kāda vecuma var reģistrēt savu profilu?	Personai ir jābūt vismaz 13 gadiem vai vecākam, lai lietotu šo vietni. (“Lietošanas noteikumi”)
Kāds ir aplikācijas mērķis?	Instagram ir mobilo telefonu aplikācija, ko ir iespējams lejupielādēt uz iOS un Androidu telefoniem, planšetēm, kā arī uz Windows Phone 8 un jaunākiem. Atcerieties, tikai no mobilās aplikācijas jūs varat dalīties ar fotogrāfijām un video. (Instagram Atbalsta centrs)
Vai es varu izvēlēties personas, kas redz manas fotogrāfijas un video?	Lietojot mūsu pakalpojumu jums jāsaprot un jāpiekrīt, ka mēs jums piedāvājam platformu kurā varat veidot savu saturu, ieskaitot fotogrāfijas, komentārus un citus materiālus (“Lietotāja saturs”) apkalpot un dalīties ar lietotāja saturu publiski. Tas nozīmē, ka citi lietotāji var meklēt, lai redzētu, lietotu vai dalītos ar jebkuru lietotāja publiskoto saturu, ko jūs izveidojat publiski pieejamu šajā platformā un atbilst konfidencialitātes politikas noteikumiem un nosacījumiem (šo informāciju var atrast http://instagram.com/legal/terms)
Kādu personīgo informāciju mēs sniedzam reģistrēšanās brīdī? Kā šī informācija tiek izmantota?	Atbildi uz šo jautājumu var meklēt pie “Privātuma politikas”, pie sadaļas “Informācija, ko jūs iesniedzat tieši mums”. Iespēja, dodies uz Instagram Atbalsta centru (https://help.instagram.com)
Kādi privātuma iestatījumi ir atļauti?	Pēc noklusējuma, Instagramā jebkurš var redzēt jūsu profilu un dalīties ar informāciju. Jūs varat uzstādīt, ka tikai jūsu apstiprināti sekotāji var redzēt jūsu fotogrāfijas, video un komentārus. Ja jūsu ziņa ir definēta, kā privāta, tad šajā gadījumā tikai apstiprināti sekotāji šīs ziņas varēs atrast Foto logā “Meklēt un pētīt” vai pēc atsauces vai vietas norādes. Ziņu nevar iestādīt kā privātu no datora ekrāna. Lai atrastu vairāk informācijas, izmantojiet Instagram Atbalsta centru.
Kāds saturs ir atļauts?	Meklē “Instagram Atbalsta centrā, sadaļā “Komunikācijas vadlīnijas”.

Darba lapa
“Interneta likumi - Whatsapp”

Šī darba lapa ir sagatavota kā atbalsta instruments, lai identificētu Whatapp likumu punktus un atbildētu uz jautājumiem. Lūdzu atceraties, ka šie noteikumi mainās diezgan bieži. Šis teksts attiecas uz Whatsapp “Lietošanas noteikumiem” un “Privātuma politiku”, kas ir spēkā 2017. gada janvārī. Jūs varat atrast atbildes uz dažiem jautājumiem un uzlabojumus apmeklējot vietni www.whatsapp.com. Whatsapp nav sociālais medijijs pats par sevi, bet tā ir platforma, kurā var apmainīties ar ziņām reālā laikā. Piemēram, te nav iespējams veidot publisku saturu vai dalīties ar to caur draugu draugiem. Šī iemesla dēļ, tā nav interesanta informācija un netiek saglabāta uz servera (ar dažiem izņēmumiem, tāpat kā mūsu vajadzību no arhīva). Mums jāņem vērā fakts, ka šajā aplikācijā mēs izmantojam visus mūsu telefona kontaktus, tad dodot informāciju, kas ir ne tikai mūsu un ko mēs nevar pielietot.

JAUTĀJUMI	WHATSAPP NORĀDĪJUMI
Kāds ir minimālais vecums, lai izveidotu savu kontu?	Jums ir jābūt vismaz 13 gadiem, lai izmantotu mūsu servisu (vai vecākam, ja to pieprasa jūsu valsts, lai autorizētos un lietotu mūsu pakalpojumu bez vecāku piekrišanas). Papildus tam, kā minimums, lai izmantotu mūsu servisu personas, kas jaunākas par noteikto vecumu, bet nav tiesīgas apstiprināt mūsu noteikumus savā valstī saskaņā ar likumu, to jūsu vietā var izdarīt vecāki vai aizbildņi, ja piekrīt noteikumiem jūsu vietā. (“Lietošanas noteikumi”)
Kāds ir aplikācijas mērķis?	WhatsApp Inc. piedāvā ziņu apmaiņu, interneta zvanus un citus pakalpojumus visā pasaulē. („Lietošanas noteikumi”) Iespēja, ej uz sadaļu “Iespējas” tīmekļa vietnē www.whatsapp.com
Vai varu izvēlēties, kas var redzēt saturu kuru rakstu?	WhatsApp aplikācijai šis jautājums nav aktuāls, jo piedāvā klientiem privātu ziņu apmaiņu un nav sociālais medijijs, saturu var redzēt tikai ziņas saņēmēji. Nosūtītās ziņas netiek saglabātas un Whatapp ļauj jums pašiem kontrolēt ar ko jūs komunicējat izmantojot mūsu pakalpojumus. (“Privātuma Politika”)
Kādu personīgo informāciju mēs sniedzam reģistrēšanās brīdī? Kā šī informācija tiek izmantota?	Atbildi uz šo jautājumu sniedz “Privātuma politika” šādās sadaļās: <ol style="list-style-type: none"> 1. Informācija, ko jūs sniežat; 2. Automātiski apkopotā informācija; 3. Trešās puses informācija. Iespēja, ej uz sadaļu “Drošība” tīmekļa vietnē www.whatsapp.com
Kādi privātuma iestatījumi ir atļauti?	Savas informācijas pārvaldīšana Ja jūs vēlaties savu informāciju pārvaldīt, labot, mainīt, ierobežot vai izdzēst, jūs to varat darīt izmantojot sekojošus instrumentus: - Pakalpojuma iestatījumi. Jūs varat manīt savus pakalpojumu iestatījumus, lai pārvaldītu konkrētu informāciju, kas pieejama citiem (laiku un datumu, kad pēdējo reizi lietojis). Jūs varat pārvaldīt savus kontaktus, grupas un apraides sarakstus, vai lietot bloķēšanas funkciju, lai pārvaldītu lietotājus ar kuriem jūs komunicējat. - Mainīt mobilā telefona numuru, profila vārdu un fotogrāfiju, un ziņas status. Jums ir jāmaina telefona numuru izmantojot mūsu aplikācijas funkciju “numura maiņa” un pārcelt savu kontu uz jauno mobilā telefona numuru. Jūs varat arī mainīt savu profila vārdu, profila foto un ziņas status jebkurā laikā. (“Privātuma Politika”)
Kā es varu izdzēst savu kontu? Kādas ir sekas? Kāda informācija paliek?	Jūs varat izdzēst savu Whatapp kontu jebkurā laikā (tai skaitā, arī, ja vēlaties atsaukt savu piekrišanu, ka mēs izmantojam jūsu informāciju) izmantojot funkciju “dzēst manu kontu”. Kad jūs dzēšat savu Whatsapp kontu, jūsu nenosūtītās ziņas tiek dzēstas no mūsu serveriem, kā arī visa jūsu informācija ar ko mums vairs nav nepieciešams operēt un piedāvāt kā mūsu servisu. Ņem vērā, ja jūs tikai izdzēsīsiet mūsu pakalpojumu no telefona neizmantojot funkciju dzēst manu kontu, jūsu informācija tiks saglabāta ilgāku laiku. Lūdzu atceries, kad tiek dzēsts konts, tas neiespaido citu lietotāju informāciju, kas saistīts ar jums, kā, piemēram, jūsu ziņu kopēšana un pārsūtīšana. (“Privātuma Politika”)

IZVĒRTĒTĀJA aktivitāte „Izvērtē savi tiešsaistē”

Saglabājot iepriekšējās grupas, skolotājs/apmācītājs ierosina izveidot desmit labās prakses baušļus, kas jāņem vērā, lai pasargātu sevi, savus datus un identifikācijas instrumentus, lai izmantotu visas sociālo mediju piedāvātās iespējas nepkļaujot sevi riskam.

Pēdējā aktivitāte, skolotājs/apmācītājs aicina grupas dalīties un salīdzināt tos, ja nepieciešams, atbildes, par sarakstu "desmit baušļi par digitālo drošību" pieejams materiālos, lai izveidotu vienotu sarakstu, kas iever visu dalībnieku ieguldījumu.

Darba lapa
"Digitālās drošības desmit baušļi"

Aukstāka līmeņa drošības instrukcija

- ✓ Izvēlies drošu **parole**. Izmanto vismaz sešu simbolu kombināciju no cipariem, burtiem un simboliem (piemēram "!" un "&"). Parolēm ir jābūt atšķirīgām vienai no otras un tām ko izmanto internetā.
- ✓ Regulāri maini savu parole, īpaši, ja saņem ziņojumu ar lūgumu to darīt. Automātisko drošības pārbaudi laikā, reizēm Instagrams uzrāda informāciju, ka jūsu pieejas dati var tikt nozagti, paroles maiņa Instagramā un citos sociālos tīklos, mājas lapās palīdz aizsargāt jūsu kontu un izvairīties no hakeru uzbrukumiem nākotnē.
- ✓ Nekad neatklāj savu parole personām, kuras tu nepazīsti un tu neuzticies.
- ✓ Pārlicinies, ka jūsu e-pasta konts ir aizsargāts. Personas, kuras var lasīt jūsu e-pastu iespējams var piekļūt arī jūsu kontam.
- ✓ Vienmēr izej no sociālo tīklu konta/profila, ja izmanto datoru vai telefonu ko var izmantot arī citas personas. Atceries! Neatzīmē ar ķeksīti "Atceries mani", kad lieto savus kontus/profilus publiskos datoros, tie var būt pieejami arī pēc tam, kad esat aizvēruši interneta vietni.
- ✓ Pielāgo konfidencialitātes iestatījumus, izmantojot sociālos medijus.
- ✓ Dažos gadījumos ir noderīgi izvēlēties anonīmu vai privātu pārlūkošanas režīmu, lai pasargātu bankas maksājumu datus vai privāto informāciju, piemēram ieejas datus, it sevišķi, ja datoru lieto vairākas personas vai datus, kas pakļauti lielākam zādzības riskam līmenim.
- ✓ Pārlicinies, ka zini sava konta statusu - publisks vai privāts un kā saturs tiek izplatīts.
- ✓ Izslēdz viedtālrunim vietas norādes funkciju, ja negribi, lai citi zina, kur tu atrodies.

Atbilstoša rīcība

- ✓ Ja kāds dalās ar fotogrāfijām vai video materiāliem, kas liek jums justies diskomfortā, jūs varat pārtraukt sekot vai bloķēt personu, kas to dara. Jūs varat arī ziņot par neatbilstošu saturu tieši no informācijas avota, ja jūs uzskatāt, ka tās saturs pārkāpj jūsu principus.
- ✓ Pārlicinies, ka tev nav iebildumu, ka fotogrāfijas un video ar ko tu dalies sociālos tīklos var redzēt plaša auditorija, kas iekļauj arī jūsu vecākus, skolotājus un nākotnē iespējams arī darba devējus.
- ✓ Rūpīgi pārbaudi un apdomā pirms apstiprini trešās puses uzaicinājumu.
- ✓ Nekad nepiekrīti darīt vai pārsūtīt kaut ko, kas liek jums justies neērti.
- ✓ Ja jūs esat ticis vardarbīgi apsmiets, jautā pēc palīdzības ģimenes locekļiem vai skolotājam, kam uzticies. Jūs varat arī izdzēst komentāru, kas rakstīts zem bildes ar ko esat dalījies un ziņot ar notikušo vardarbīgo apsmiešanu sociālo tīklu atbalsta centram.
- ✓ Jautā pēc atļaujas pirms publicē fotogrāfijas ar citiem cilvēkiem.